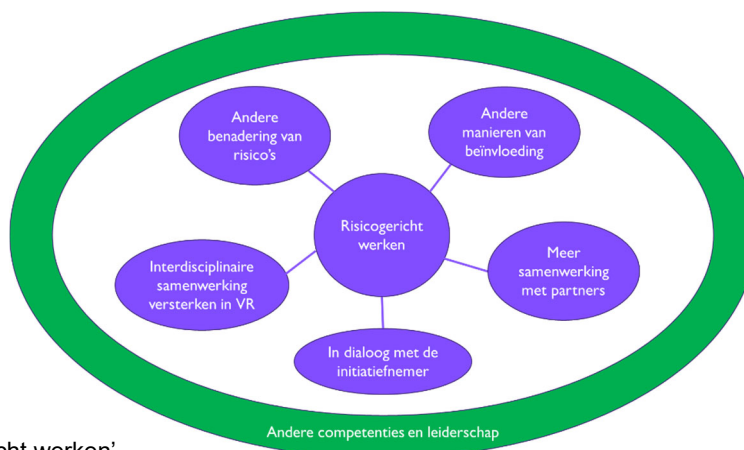

Risicogericht werken

Artikel 3 uit een reeks artikelen met achtergrondinformatie over Risicogericht werken

Betekenis voor veiligheidsregio's

Het risicogerichte werken vraagt een omslag in denken én werken bij alle betrokkenen. In het veranderproces is een aantal onderdelen van belang, die in onderstaand model zichtbaar worden gemaakt. Deze zijn nodig om risicogericht werken mogelijk te maken.

Figuur 1. Model 'Veranderingen risicogericht werken'

Andere benadering van risico's

Risicogericht werken vraagt om een verdere ontwikkeling van risicomanagement als vakgebied binnen de veiligheidsregio's; we bedoelen dan het brede vakgebied van risico-inventarisatie en analyse tot en met de risicobeheersing. Op dit moment wordt de inventarisatie- en analyse van risico's in diverse werkvelden binnen de regio separaat opgepakt. Veelal gebeurt dit met verschillende analysemethoden, met verschillende beelden als uitkomst. Zie ook artikel 2, figuur 2 -de linkerkant- ('groene' deel). Op strategisch niveau worden regionale risicoprofielen (RRP) opgesteld. Op tactisch niveau wordt vaak een brandrisicoprofiel opgesteld (door de brandweer) en soms wordt ook een zorgrisicoprofiel opgesteld (door de GHOR). De verbinding met het RRP is hierbij overigens niet altijd vanzelfsprekend. Op operationeel niveau wordt de risicomonitoring binnen KCR2 vormgegeven (in relatie tot regionale VIC/K ontwikkeling). Ook hierbij is de verbinding met de andere twee niveaus (nog) niet georganiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een meer integrale (landelijk uniforme) methodiek voor het in beeld brengen van de risico's waarbij ook de samenhang tussen die drie niveaus in acht wordt genomen. Ook wordt gewerkt aan de organisatie van een netwerk van professionals op dit thema. Zie www.risicogerichtwerken.nl. Naast de verbinding tussen de verschillende mensen en methodieken, is het belangrijk om de analyse van de risico's en het beleid dichter bij elkaar te brengen. Zodat het (integrale) risicobeeld gebruikt kan worden voor de verdere vertaling naar beleidskeuzes, aanpak en gerichte inspanningen.

Andere manier van beïnvloeden

Een ander aspect wat nodig is, is de toepassing van een andere manier van beïnvloeden. Zo is een belangrijk onderdeel van het risicogericht werken om vroegtijdig betrokken te zijn bij diverse ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. Vroeg in het proces is er meer mogelijk want concrete plannen zijn nog niet gemaakt en vergunningstrajecten voor activiteiten in de leefomgeving zijn nog niet gestart. Bij ruimtelijke en infrastructurele ontwikkelingen kunnen in deze fase belangrijke keuzes worden gemaakt, die de veiligheid gunstig (of minder gunstig) beïnvloeden. Denk bijvoorbeeld aan de bereikbaarheid van bepaalde gebieden voor hulpdiensten of de geografische positionering van bepaalde functies (industrie, zorgfuncties etc.) die een verhoogd risico met zich meebrengen. Met de komst van de Omgevingswet krijgen veiligheidsregio's gelukkig meer positie om mee te denken met gemeenten, provincies en waterschappen in deze ruimtelijke fase. Zo worden ze eerder betrokken en is er meer ruimte om nieuwe planregels te maken in omgevingsplannen, die niet ruimtelijk relevant hoeven te zijn - zoals in bestemmingsplannen wel het geval was.

Op de website www.risicogerichtwerken.nl staan de andere sporen, die kunnen worden ingezet om risico's te beïnvloeden. Denk aan het spoor van de vergunningverlening, toezicht & handhaving (VTH) of de communicatie

en voorlichting van gebruikers. Dit laatste is soms veel effectiever dan betrokkenheid bij formele (besluitvormings-)trajecten. Wij zien bij veel regio's dat zij de focus vooral leggen op het risicogericht werken binnen de vergunningverlening en het toezicht (spoor VTH). Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de regelgeving, die van toepassing kan zijn, maar ook naar het bredere veiligheidsvraagstuk dat voorligt. Op basis van scenario's en bijvoorbeeld het kenmerkenschema worden risico's benoemd en wordt vervolgens gekeken welke maatregelen mogelijk zijn om die risico's te voorkomen of verkleinen. Regio's, die al wat verder zijn met het risicogerichte gedachtegoed, zien wij vaker de verbreding maken naar andere sporen van beïnvloeding en deze (tegen elkaar) afwegen in de mate van effectiviteit rondom een bepaald risico.

Meer samenwerken met partners

Het is belangrijk dat veiligheidsregio's meer aansluiten op -en verbinden met- de expertises van andere organisaties, zoals gemeenten (denk aan afdelingen ruimte, sociaal domein etc), omgevingsdiensten (milieu), organisatoren van evenementen (evenementenveiligheid) en GGD (gezonde leefomgeving). Het is belangrijk dat de veiligheidsregio hierbij oog heeft voor de belangen van andere organisaties (gezondheid, milieu, economie etc.) en dat alle belangen in beeld zijn bij het maken van integrale afwegingen (door besluitvormers/bevoegd gezag). Door de introductie van het integrale werken rond de Omgevingswet, zien we dat partners elkaar steeds beter weten te vinden en ook steeds beter weten hoe zij dit soort samenwerkingsprocessen moeten inrichten. Opgemerkt moet worden dat deze samenwerkingsprocessen wellicht in eerste instantie meer tijd kosten, maar dat deze zich uiteindelijk 'uitbetalen' in meer veiligheidswinst doordat het veiligheidsbewustzijn van alle partners vergroot wordt en het vergunningsproces (wat vaak volgt) uiteindelijk sneller kan worden doorlopen. Om de regio's en hun partners te helpen met deze samenwerkingsprocessen, wordt een handreiking ontwikkeld. Zie ook www.risicogerichtwerken.nl.

In dialoog met de initiatiefnemer

Regio's zullen zich nadrukkelijk (meer) moeten richten op de eindgebruiker of initiatiefnemer om daarmee de risicodialoog te voeren. Dit zijn burgers, overheden of bedrijven, die activiteiten ontplooiën in de fysieke leefomgeving. Juist daar kan immers veiligheidswinst geboekt worden door het 'goede gesprek' over risico's en mogelijke maatregelen met elkaar te voeren. Op die wijze wordt gewerkt aan het vergroten van risicobewustzijn en wordt de verantwoordelijkheid ook daar gelegd, waar die hoort. Op basis van de inzichten over risico's en adviezen rondom eventueel te treffen voorzieningen of maatregelen, kan de initiatiefnemer afwegingen maken rondom veiligheid.

In veel regio's wordt de dialoog direct gevoerd. Bijvoorbeeld met een bedrijf dat slachtoffer werd van een grote brand. Er wordt niet afgewacht op een vertaling naar nieuwe eisen in de vergunningsfase, maar de regio denkt mee over keuzes rond de bouw, inrichting en organisatie en maatregelen die het bedrijf kunnen helpen de veiligheid te vergroten.

Het gaat hierbij om een bewuste afweging, waarbij het soms ook kan dat er juist geen aanvullende voorzieningen worden getroffen. Zie onderstaand voorbeeld.

Na een grote brand in een parkeergarage onder een appartementencomplex wordt de VvE actief meegenomen in de afwegingen en keuzes die ze kunnen maken om in het vervolg de impact van de brand (het appartementencomplex is 4 maanden onbewoonbaar geweest) te verkleinen. Mede vanwege de financiële impact (de verzekeraar keert uit op basis van herstel van de oude situatie) en vanwege de praktische impact (de watervoorzieningen van een sprinklerinstallatie kost een parkeerplaats) wordt de afweging gemaakt het gebouw het herstellen op de zelfde uitgangspunten als voor de brand. Geen inhoudelijk verschil dus, wel duidelijke afwegingen over de acceptabele restrisico's.

Sommige regio's leggen in deze dialoog met initiatiefnemers de focus op specifieke doelgroepen zoals zorginstellingen, architecten/adviseurs, bedrijven met gevaarlijke stoffen of woningcorporaties. Dat is allemaal mogelijk en afhankelijk van de prioritering van risico's in je verzorgingsgebied (risico's, die ertoe doen). Het vraagt best wel wat inspanningen om die dialoog goed te voeren. Om regio's hierbij te helpen, heeft het programma een model 'Risicogericht Werken' ontwikkeld, dat hierbij kan helpen; zie www.risicogerichtwerken.nl. Daarnaast is het

nodig ruimte te krijgen van de gemeente om deze dialoog te voeren en een goede borging van afspraken hierover in het (gemeentelijke) beleid.

Interdisciplinaire samenwerking versterken

Het omgaan met de diverse complexe risico's, vraagt deskundigheid op veel vlakken; milieu/ruimte/gebruik/industrie/bouw/evenementen/crisisbeheersing etcetera. Op elk moment in het proces, van het in beeld brengen van de risico's tot het adviseren over de risico's, is deze diverse deskundigheid nodig. Dat betekent dat iedereen goed van elkaar weet welke deskundigheid waar aanwezig is en wie kan worden betrokken bij een bepaald vraagstuk. Veel veiligheidsregio's zijn dan ook doende om het kennismanagement en de interne samenwerkingsprocessen te versterken. Het gaat dan bijvoorbeeld om de samenwerking binnen de afdeling risicobeheersing van veiligheidsregio's, de samenwerking tussen risicobeheersing en crisisbeheersing, nog breder met ook incidentbestrijding/repressie en ook samenwerking met bedrijfsvoering bijvoorbeeld als het gaat om de (operationele) informatievoorziening.

Competentieontwikkeling en verbindend leiderschap

Alle voorgaande ontwikkelingen vragen naast inhoudelijke kennis en ervaring ook een versterking op het vlak van competenties, zoals netwerken, verbinden, omgevingsbewustzijn, samenwerken, organiseren, motiveren en overtuigen. We zien dat veel veiligheidsregio's investeren in competentieontwikkeling van hun medewerkers. Desondanks blijkt het voor een grote groep nog steeds lastig om de risicogerichte beweging te maken, zoals vanuit het meer 'regelgerichte' plantoetsen en -toezicht naar het risicogerichte adviseren. Vanuit het programma benoemen wij steeds dat niet iedereen deze omslag hoeft te maken. Het zijn 'teamcompetenties'. Dat wil zeggen dat de organisatie gezamenlijk over deze competenties zal moeten beschikken, maar dat dit niet geldt voor elk individu. Daarbij blijft kennis van wet- en regelgeving en competenties op het gebied van het plantoetsen nog steeds nodig.

Daarnaast zien we dat een andere vorm van leiderschap nodig is om deze ontwikkelingen binnen de organisatie als geheel te ondersteunen en aan te jagen. Dat is niet alleen de rol van de formele leidinggevenden binnen de organisatie (directeuren, afdelingshoofden, managers, teamleiders), maar ook nadrukkelijk een rol van informele leiders, zoals beleidsadviseurs, coördinatoren en accounthouders. Deze 'grenswerkers' stimuleren het risicogerichte werken en onderhouden contacten over de grenzen van de teams, afdelingen en of zelfs organisaties heen. Het is van groot belang dat grenswerkers hun rol goed oppakken en daarin de ruimte krijgen van hun management en directie.

Aansluiten op bredere professionalisering

Wij zien dat deze veranderingen rond risicogericht werken passen bij de bredere professionalisering van de veiligheidsregio's. Waar de afgelopen jaren (en nu nog) veel geïnvesteerd is in de 'achterkant van de veiligheidsketen' (brandweezorg en crisismanagement), zien we dat veiligheidsregio's nu ook het been gaan bijtrekken aan de 'voorkant van de veiligheidsketen'. Ook zien we dat het cyclische proces meer aandacht krijgt. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar in landelijke ontwikkelingen rondom de opvolging wetsevaluatie (Wvr). Wij hopen dat deze ontwikkeling zich doorzet en zullen er met het programma alles aan doen om hierop aan te sluiten en daarin te ondersteunen. In een volgend artikel gaan we hierop ook verder in.

Colofon:

Dit artikel is opgesteld door het programmateam Risicogerichtheid en kwam tot stand op basis van ervaringen in diverse regio's. Het programma richt zich op ondersteuning van de veiligheidsregio's met deze veranderopgave en wordt uitgevoerd in opdracht van de Vakraden Risico- en crisisbeheersing en Brandveiligheid. 6 maart 2024.